

POSTANOWIENIE

19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 19 lutego 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J.S., W.S. i R.S.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie, ewentualnie o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 9 marca 2023 r., V ACa 1708/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz J.S. 5400 zł, a na rzecz W.S. i R.S. po 2700 zł zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, we wszystkich przypadkach z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

(E.M.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 7 października 2021 r.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przywołał liczne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), powołał się na

konieczność dokonania wykładni licznych przepisów prawnych (art. 398⁹ § 2 pkt 1 k.p.c.) oraz na nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) w związku z rozpoznaniem sprawy przez jednego sędziego na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „ustawa covidowa”) zamiast w składzie trzech sędziów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli m.in. o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy nie dostrzega w niniejszej sprawie nieważności postępowania, która to przesłanka powinna być uwzględniana z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Wbrew stanowisku skarżącego nie ma podstaw do uznania, że nieważnością skutkowało rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w składzie jednoosobowym. Nie można bowiem uznawać, że stan sprzeczności składu sądu z przepisami prawa występuje, gdy ów skład był wprost wyznaczany przez obowiązujący przepis, tj. art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej. Przepis ten nie został derogowany w wyniku zakwestionowania przez uprawniony organ jego zgodności z przepisami wyższego rzędu. Sąd orzekający w niniejszej sprawie był więc związany normą procesową i ustrojową, która – w związku z istnieniem stanu zagrożenia epidemiologicznego w czasie rozpoznawania sprawy – wyznaczała skład jednoosobowy dla sądów drugiej instancji.

Na tle art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że kolegialność składu orzekającego zapewnia

wyższy standard kontroli odwoławczej. Nie oznacza to jednak, że odstępstwo od zasady kolegialności jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. postanowienia SN: z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22; z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22; z 11 lipca 2023 r., I CSK 4959/22, i z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22).

Sądowi Najwyższemu znane jest stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (zasada prawna), III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104), w której uznano, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Niezależnie od wątpliwości związanych z tą uchwałą (zob. np. uzasadnienie postanowienie SN z 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22) należy wskazać, że Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zastrzegł, iż przyjęta wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Oznacza to, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej do 26 kwietnia 2023 r. włącznie nie może stanowić samoistnej podstawy stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.

Skarżący przedstawił bardzo liczne zagadnienia prawne, mimo to żadnego z nich nie można uznać za istotne. Każde znalazło już bowiem rozstrzygnięcie w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym tzw. kredytów frankowych. Sąd Najwyższy nie dostrzega przy tym potrzeby odnoszenia się do każdego z nich z osobna, ustosunkuje się zaś do kwestii, które należy uznać za kluczowe z perspektywy niniejszej sprawy.

Po pierwsze, w orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalony jest pogląd, zgodnie z którym postanowienia uprawniające bank do jednostronnego określania kursu waluty wiążącego drugą stronę umowy kredytu, są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku, a równocześnie

obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji, jeżeli zostały one zamieszczone w umowie zawartej z konsumentem, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych i nie wiążą konsumenta (zob. uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118, i przywołane tam orzecznictwo).

Po drugie, zgodnie z punktem pierwszym uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Po trzecie, w punkcie drugim przywoływanej wyżej uchwały z 25 kwietnia 2024 r. Sąd Najwyższy przyjął, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Jest to skutek odpowiadający nieważności umowy, przyjętej w niniejszej sprawie przez Sąd Apelacyjny na innej podstawie prawnej, przy czym różnica co do podstawy pozostaje bez wpływu na treść rozstrzygnięcia. Niezależnie od tego, czy umowę uzna się za nieważną ze względu na naruszenie granic swobody umów, czy też za niewiążącą ze względu na zawarcie w niej postanowień abuzywnych, skutkiem jest nieistnienie wynikającego z umowy stosunku prawnego i obowiązek zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń.

Po czwarte, nawiązując do podnoszonego przez skarżącego zagadnienia prawnego dotyczącego formułowania żądania „ustalenia nieważności umowy”, wskazać należy, że powołanie się na potrzebę dokonania wykładni musi być powiązane z zarzutem kasacyjnym, który miałby szansę zostać uznany za zasadny przez Sąd Najwyższy. Nie miał takiego charakteru, powiązany przez skarżącego ze wskazanym zagadnieniem, zarzut naruszenia art. 386 § 4 w zw. z art. 130^{1a} § 1

k.p.c. Wstrzymując się od oceny merytorycznej tego zarzutu, należy jedynie wskazać, że ewentualnego naruszenia art. 130^{1a} § 1 k.p.c. mógłby dopuścić się jedynie Sąd pierwszej instancji, natomiast skarga kasacyjna jest skierowana przeciwko orzeczeniu Sądu drugiej instancji. Zarzut naruszenia art. 130^{1a} § 1 k.p.c. przez Sąd Okręgowy nie został wskazany w apelacji i nie mógł być przedmiotem oceny Sądu Apelacyjnego.

W niniejszej sprawie Sąd Najwyższy nie dostrzega potrzeby dokonania wykładni wskazywanych przez skarżącego przepisów. Do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga się bowiem wykazania, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni (zob. postanowienie SN z 21 listopada 2023 r., I CSK 4931/22). Poruszane przez skarżącego kwestie zostały już w orzecznictwie Sądu Najwyższego omówione w sposób wyczerpujący.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3 i 4 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Odrębne zasądzenie kosztów na rzecz J.S. i pozostałych powodów było skutkiem uznania ich za współuczestników formalnych i odrębnego ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Suma zwrotu kosztów należnych W.S. i R.S. została rozdzielona na powodów w częściach równych (zob. uchwałę SN z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23, OSNC 2024, nr 6, poz. 57).

(E.M.)

[a.ł]